

Ferahfezâ Ağır Semâi

Bir dilber-i nâdîde, bir kamet-i müstesnâ

Hammâmizâde İsmâil Dede Efendi

Usûlü : **Sengin Semâi** [6/4]

Bir Dil be ri Nâ di de

Bir Ka me ti Müs tes na Me ded

Ey tes na An ka yı di

lü câ nı say dey le di bî per vâ

(SAZ) Ca nım yel lel lel le le le le

la li Me ded ey mi rim te re

lel le le le le lel le le le

la li Gü lüm ey say dey le di ol du yi ne

bi per va (SAZ) Gel kan de sin ey meh
bir de ya

rû fer yâ dım i şit yâ hû Me ded ey Gel kan de

sin ey meh rû fer yâ dım

25
i şit yâ hû (SAZ) Göz ya şit

27
i le her sû ol du yi

29
ne bir der yâ (SAZ)

Karar

Bir dilber-i nâdide, bir kamet-i müstesna
Anka-ı dil ü cânı sayd eyledi bî-pervâ
Gel kandesin ey meh-ru, feryâdım işit yâhû
Gözyaşı ile her sû oldu yine bir deryâ

Vezni : Mef û lü / Me fâ î lün / Mef û lü / Me fâ î lün

Vezni : (- - .) / (. - - -) / (- - .) / (. - - -)

Hammamizade İsmail Dede Efendi

[(İstanbul, 09.01.1778) - (Mekke, 29.11.1846)]

Türk Hânende, Neyzen ve Bestekâr

Hamamizade takma adıyla tanınan İsmail Dede Efendi sesinin güzelliği ve müzik yeteneği çok küçük yaşta ortaya çıkınca, dönemin ünlü müzıkçilerinden Uncuzade Mehmet Emin Efendi'den özel dersler almaya başladı. 1798'de Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Ali Nutki Dede'ye bağlandı; ertesi yıl "çile"sini tamamlayarak "dede" oldu. Çiledeyken bestelediği ilk şarkısıyla padişah Selim III'ün dikkatini çekti, art arda bestelediği yapıtlarla dönemin gözde bestecileri arasına girdi; yüksek saray görevlerinden padişah musahipliğine ve müezzinbaşılığa atandı. Selim III'ten sonra Mahmut II'nin de yakın ilgi ve desteğini gören İsmail Dede Efendi, bir yandan Saray fasıllarına hanende (ses sanatçısı) olarak katılırken, bir yandan da Enderun'da ve Yenikapı Mevlevihanesi'nde müzik dersleri verdi. İsmail Dede Efendi, hacca giderken yakalandığı koleradan öldü.

Yetiştirdiği çok sayıda öğrenci arasında özellikle, kendisinden sonra 19. Yüzyılın en büyük bestecileri arasında yer alan Zekâi Dede, Dellalzade İsmail Efendi ve Eyyubi Mehmet Bey sayılabilir.

Art arda yeni makamların bulunduğu, klasik Türk müziği repertuarının en gözde parçalarının bestelendiği Selim III döneminde ilk yapıtlarını veren İsmail Dede Efendi, 18. yüzyılın sonunda Batı müziğiyle ilk ciddi bağlantıların sonucu olarak görülmeye başlayan yenilik hareketlerine sırt çevirmemiş olmakla birlikte, genellikle öncülerinden devraldığı kurallara bağlı bir bestecidir. Onun da temel görevi insan sesidir. Mevlevi ayininden ilahiye, kâr'dan köçekçeye, her formda ürün veren İsmail Dede Efendi içtenlikten kaynaklanan akıcılığı, bir müzik yapıtının en büyük erdemi saymıştır.

Sengin Semâi Usûlü

*) Altı zamanlıdır.

*) 3 tane 2 zamanın veya iki tane 3 zamanın, başka deyimle, üç Nim Sofyân veya iki semâinin birbirine eklenmesinden meydana gelmiştir (2+2+2=6 veya 3+3=6).

*) 6/8'lik birinci, 6/4'lük ikinci, 6/2'lik üçüncü mertebeleri kullanılmıştır. 6/8'lik mertebeye Yürük Semâi, 6/4'lük mertebeye Sengin Semâi, 6/2'lik mertebeye Ağır Sengin Semâi demek doğru olur. Fakat bu bizde karıştırılmış ve 6/8 ve 6/4'lük mertebeler çok kere birbirinin adını almıştır.

*) 6/8'lik ve 6/4'lük fasılların Yürük Semâilerinin mecburi usûlüdür. Yürük Semâi formasında her zaman kullanılmıştır. Zaten Ağır Semâiler ya 10/8'lik, 10/4'lük veya 6/4'lük, 6/2'lik mertebesini, yani Ağır Sengin Semâi usûlünü kullanmak en doğru olanıdır. Fakat yukarıda söylendiği gibi bu, bizde karıştırılmıştır.

Sengin Semâi Darb Usûlü

1. Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
2. Darb : (Tek) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
3. Darb : (Tek) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
4. Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
5. Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]

Kaynak :

1) ' Türk Musikisinde Usuller ve Kudüm ', M. Hurşit UNGAY

2) ' Türk Müsiki Nazariyatı ve Usulleri-Kudüm Velveleleri ' İsmail Hakkı ÖZKAN [1941- 2010]

Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik LUGAT / (Ferit Devellioğlu)

Dilber-i Nâdide : Eşsiz Güzel

Kamet-i Müstesnâ : Benzeri Bulunmayan Boy

Ankâ-yı Dil ü Can : Masal Kuşu Gibi Ulaşılmaz Olan Gönül

Kanda : Nerede

Meh-rû : Ay Yüzlü

Yâ hû : Karşıdakine hitap Ünlemi

Sû : Yan, Taraf, Cihet